

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

Міжнародні фінанси та фінансовий менеджмент
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність	292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Міжнародний бізнес

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин

 Ірина ОТЕНКО

Харків
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри міжнародних економічних відносини
Протокол № 1 від 27.08.2021 р.

Розробник:
Лебідь Олеся Вікторівна, к. е. н., проф. кафедри міжнародних економічних відносини

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Швидкість руху фінансових потоків у сучасному світі стрімко наближується до швидкості руху інформації. У зв'язку із цим важливою компетентністю фахівця з міжнародних економічних відносин є не тільки вміння орієнтуватися у світі фінансів, а й вміння використовувати різні фінансові інструменти, своєчасно реагувати на зміни кон'юнктури світових фінансових ринків, коректно інтерпретувати фінансову інформацію. Обізнаність щодо валютних відносин дозволяє застосовувати відповідні заходи для зниження валютних ризиків міжнародного бізнесу. Знайомство з корпоративними фінансами у частині способів, форм та інструментів міжнародних розрахунків дає змогу більш ефективно організувати міжнародні платежі. Уміння читати та аналізувати дані платіжного балансу країни допоможе з'ясувати стан її економіки та надійність міжнародних партнерів – резидентів цієї країни.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні фінанси та фінансовий менеджмент» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».

Об'єктом навчальної дисципліни є міжнародна фінансово-економічна система і процеси, що відображають аспекти прийняття управлінських рішень.

Предметом навчальної дисципліни є система фінансово-економічних відносин, які виникають у суб'єкта господарювання під час його міжнародної діяльності, а також пов'язаних з його комерційними і кредитними операціями, і які є основою проведення міжнародних розрахунків.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у майбутніх бакалаврів знань щодо еволюції глобальних фінансів, перерозподілу фінансових ресурсів у системі світового господарства, функціонування світових фінансових центрів, а також умінь здійснення міжнародних розрахунків, отримання кредитів, використання різних фінансових інструментів та ухвалення обґрунтованих рішень у галузі фінансів.

Основне завданнями вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні фінанси» полягає у вивченні механізму та інструментарію прийняття рішень у валютній та кредитній сферах на міжнародному рівні, формуванні системи теоретичних знань, прикладних умінь і навичок щодо функціонування валютних курсів, визначення особливостей функціонування міжнародного валютного, кредитного та фондового ринків.

Курс	4
Семестр	7
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Макро- і мікроекономіка	Міжнародний бізнес та міжнародне підприємництво
Міжнародне право	Науково-дослідна практика
Світова економіка та міжнародні економічні відносини	Переддипломна практика
Міжнародний рух капіталу та робочої сили	Дипломна робота
Міжнародна торгівля товарами, послугами, технологіями	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
<p>Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>Здатність аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.</p>	<p>Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.</p> <p>Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.</p> <p>Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.</p> <p>Розуміти і застосовувати теорії, принципи, засоби й інструменти реалізації міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин.</p> <p>Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.</p> <p>Управляти міжнародним бізнесом, формувати, розробляти та реалізовувати стратегії щодо управління персоналом міжнародної компанії, маркетингової, конкурентної, інноваційної, фінансової діяльності та інші з урахуванням напряму діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу, враховуючи пріоритети старт-спеціалізації Харківського регіону.</p>
<p>Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.</p>	<p>Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.</p>
<p>Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.</p>	<p>Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.</p>
<p>Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p>	<p>Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.</p>
<p>Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.</p>	<p>Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.</p> <p>Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.</p>

Компетентності	Результати навчання
Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.	Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фінанси, гроші, світова фінансова і валютна системи

Тема 1. Сутність, структура та функції міжнародних фінансів

- 1.1. Сутність фінансів, міжнародних фінансів та взаємозв'язок з іншими категоріями
- 1.2. Структура міжнародних фінансів та основні фінансові категорії
- 1.3. Функції фінансів та їхня роль у розвитку економіки
- 1.4. Міжнародні фінансові потоки та світовий фінансовий ринок

Тема 2. Гроші та їх роль у світовій фінансовій системі

- 2.1. Теорії походження і сутність грошей
- 2.2. Форми та функції грошей
- 2.3. Еволюція світової грошово-валютної системи

Тема 3. Світова фінансова система та її офшорні зони

- 3.1. Структура та учасники світової фінансової системи
- 3.2. Міжнародні фінансові організації
- 3.3. Головні світові фінансові центри
- 3.4. Офшорні зони у світовій фінансовій системі

Тема 4. Міжнародні розрахунки, валютні операції та платіжний баланс

- 4.1. Сутність і співвідношення понять «міжнародні розрахунки» та «валютні операції»
- 4.2. Сутність валюти, валютних цінностей і валютних операцій
- 4.3. Валютний курс, валютні операції та їх види
- 4.4. Сутність, принципи складання, структура платіжного балансу країни

Змістовий модуль 2. Фінансовий менеджмент міжнародної компанії

Тема 5. Фінансовий менеджмент міжнародної компанії: структура функцій, завдання

- 5.1. Сутність та структура фінансового менеджменту компанії
- 5.2. Основні функції та завдання фінансового менеджменту компанії

Тема 6. Фінансовий менеджмент ліквідності та платоспроможності

- 6.1. Поняття ліквідності та платоспроможності
- 6.2. Інструменти аналізу ліквідності та платоспроможності
- 6.3. Основні правила менеджменту ліквідності та платоспроможності

Тема 7. Фінансовий менеджмент прибутку і прибутковості

- 7.1. Поняття прибутку, прибутковості та ефективності діяльності міжнародної компанії
- 7.2. Показники аналізу прибутковості
- 7.3. Прийоми управління прибутковістю міжнародної компанії

Тема 8. Фінансовий менеджмент капіталу та фінансування розвитку компанії

8.1. Поняття капіталу та його роль у розвитку компанії

8.2. Фінансові коефіцієнти аналізу капіталу

8.3. Способи фінансування розвитку міжнародної компанії

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

До сукупності методів навчання, спрямованих на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, які використовуються під час викладання навчальної дисципліни «Міжнародні фінанси та фінансовий менеджмент», відносяться: проблемні лекції, дискусії, презентації доповідей, робота в малих групах, гра в трикутнику «доповідач – опонент – рецензент», міні-тренінги, індивідуальні дослідницькі завдання.

Опановуючи першу тему, студенти мають сформувати власний словник фінансових термінів та обговорити його в аудиторії. На практичному занятті з другої теми запланована дискусія з питання «Значення грошей у сучасному світі. Гроші – це мета чи засіб її досягнення?». На практичному занятті з третьої теми студенти презентують доповіді, присвячені етапам розвитку світової валютної системи. За підсумками лекції з четвертої теми студенти за результатами роботи в малих групах пропонують заходи для досягнення гривнею статусу вільно конвертованої валюти. На практичному занятті з теми п'ять студенти презентують доповіді про податкові системи різних країн світу і працюють за правилами гри в трикутнику «доповідач – опонент – рецензент». На практичному занятті за шостою темою студенти вирішують проблемне питання недостатнього фінансування життєдіяльності територіальних громад. За підсумками лекції з сьомої теми студенти аналізують фінансову діяльність обраного підприємства і презентують результати групі. На практичному занятті з восьмої теми запланована дискусія з питання «Де знайти гроші на розвиток підприємства».

Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання у студентів результатів вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні фінанси та фінансовий менеджмент» здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Оцінювання здійснюється за такими видами контролю:

поточний контроль, що здійснюється упродовж семестру під час проведення лекційних і практичних, занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

підсумковий контроль, що здійснюється на підставі проведення семестрового іспиту, який проводиться згідно з графіком начального процесу. Максимальний бал, який можна здобути під час іспиту – 40 балів.

Поточний контроль містить оцінювання робіт студента під час:

лекцій: експрес-опитування (0,5 бали за кожне заняття) за умови відповіді студентом на поставлені викладачем питання, які свідчать про ступінь засвоєння лекційного матеріалу. Загальна кількість балів – 6.

практичних занять:

активна робота на парі (0,5 балу за кожне заняття залежно від складності виконуваних завдань) за умови виконання студентом практичних завдань, участі студентів в обговореннях, дискусіях. Загальна кількість балів – 6.

презентації, що мають бути виконані в середовищі PowerPoint. Максимальна оцінка ставиться за умови наявності не менше, ніж 10 слайдів, які у повній мірі розкривають зміст обговорюваних питань. Бали за презентацію є частиною оцінювання результатів самостійної роботи у вигляді виконання індивідуальних завдань.

експрес-опитування, оцінка за яке є складовою оцінювання активної роботи на парі студента;

поточна контрольна робота, максимально оцінюється в 10 балів. Контрольна робота містить тестові і розрахункові завдання, виконується в ПНС. Максимальна оцінка за кожну

контрольну роботу 10 балів, усього 20 балів за семестр.

самостійної роботи:

виконання індивідуальних завдань, кожне з яких оцінюється у 5 балів (разом 20) і спрямоване на перевірку результатів навчання за декількома темами навчальної дисципліни;

творче завдання. Максимальна оцінка: 8 балів, яка може бути отримана за написання і опублікування упродовж семестру статті або тез доповідей на конференції. 6 балів можна отримати, якщо студент не бажає доводити творче завдання до рівня публікації і просто розміщує його в ПНС.

Підсумковий контроль здійснюється у формі письмового іспиту.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей. Кожен екзаменаційний білет містить 5 практичних завдань (два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати результати навчання з навчальної дисципліни. Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів).

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E	незадовільно	не зараховано
35 – 59	FX		
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	МАХ бал
<i>Аудиторна робота</i>				
Тема 1:	Лекція	Тема 1. Сутність, структура та функції міжнародних фінансів	Експрес-опитування	0,5

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	МАХ бал
Тема 1. Сутність, структура та функції міжнародних фінансів	<i>Аудиторна робота</i>			
	Практичне заняття	Знайомство зі структурою навчальної дисципліни, визначення пріоритетів її вивчення, обговорення технологічної карти та особливостей накопичення балів, обговорення особливостей фінансової системи України. Розв'язання ребусів, кросвордів.	Активна участь у занятті	0,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Розв'язання задач. Виконання індивідуального завдання 1.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 2. Гроші та їх роль у світовій фінансовій системі	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 2. Гроші та їх роль у світовій фінансовій системі	Експрес-опитування	0,5
	Практичне заняття	Розв'язання практичних завдань 1-8, обговорення результатів цих завдань Презентація доповідей студентів	Активна участь у занятті	0,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук матеріалів та вибір теми есе. Написання обґрунтування теми есе. Розв'язання задач. Пошук джерел інформації для написання есе (мінімум 10 джерел), формування списку літератури для написання есе. Виконання індивідуального завдання 2.	Індивідуальне завдання 1	5
Тема 3. Світова фінансова система та її офшорні зони	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 3. Світова фінансова система та її офшорні зони	Експрес-опитування	1
	Практичне заняття	Розв'язання практичних завдань 9-15, обговорення результатів цих завдань	Активна участь у занятті	0,5
	Практичне заняття	Презентація доповідей студентів за результатами виконання Індивідуального завдання 1	Активна участь у занятті	0,5
		Письмова контрольна робота 1	Письмова контр. робота	10
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять і контрольної роботи. Формулювання мети та задач написання есе, визначення методів вирішення задач. Розв'язання задач. Виконання індивідуального завдання 2.	Перевірка домашніх завдань	

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	МАХ бал
Тема 4. Міжнародні розрахунки та Платіжний баланс	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 4. Міжнародні розрахунки, валютні операції та Платіжний баланс	Активна участь у занятті	1
	Практичне заняття	Знайомство з національною грошовою одиницею. Визначення реального курсу гривні по відношенню до долара США та Євро. Розв'язання задач	Активна участь у занятті	0,5
	Практичне заняття	Розв'язання практичних завдань 16-19, обговорення результатів цих завдань	Активна участь у занятті	0,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Розв'язання задач. Виконання індивідуального завдання 2.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 5. Фінансовий менеджмент міжнародної компанії: структура функцій, завдання	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 5. Фінансовий менеджмент міжнародної компанії: структура функцій, завдання	Експрес-опитування	0,5
	Практичне заняття	Розв'язання практичних завдань 20-23, обговорення результатів цих завдань. Презентація доповідей студентів щодо діяльності міжнародних фінансових організацій. Дискусія щодо корисності та необхідності кредитування України в МВФ.	Активна участь у занятті	0,5
		Презентація результатів написання есе	Есе	8
	<i>Самостійна робота</i>			
Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Розв'язання задач. Виконання індивідуального завдання 3.	Індивідуальне завдання 2	5	
Тема 6. Фінансовий менеджмент ліквідності та платоспроможності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 6. Фінансовий менеджмент ліквідності та платоспроможності	Експрес-опитування	1
	Практичне заняття	Розв'язання практичних завдань 24-27, обговорення результатів цих завдань	Активна участь у занятті	0,5
	Практичне заняття	Презентація доповідей студентів за результатами виконання Індивідуального завдання 2	Активна участь у занятті	0,5
	<i>Самостійна робота</i>			
Підготовка до занять	Повторювання теоретичного матеріалу, повторювання методики розв'язання задач. Виконання індивідуального завдання 3.	Індивідуальне завдання 3	5	

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	МАХ бал
Тема 7. Фінансовий менеджмент прибутку і прибутковості	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 7. Фінансовий менеджмент прибутку і прибутковості	Експрес-опитування	0,5
	Практичне заняття	Розв'язання практичних завдань 28-31, обговорення результатів цих завдань	Активна участь у занятті	0,5
		Поточна контрольна робота 2	Письмова контрольна робота	10
	<i>Самостійна робота</i>			
Підготовка до занять	Повторювання теоретичного матеріалу, повторювання методики розв'язання задач. Виконання індивідуального завдання 3.	Перевірка домашніх завдань	0	
Тема 8. Фінансовий менеджмент капіталу та фінансування розвитку компанії	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 8. Фінансовий менеджмент капіталу та фінансування розвитку компанії	Експрес-опитування	1
	Практичне заняття	Розв'язання практичних завдань 32-33, обговорення результатів цих завдань	Активна участь у занятті	0,5
	Практичне заняття	Презентація доповідей студентів за результатами виконання Індивідуального завдання 4	Активна участь у занятті	0,5
	<i>Самостійна робота</i>			
Підготовка до занять	Повторювання теоретичного матеріалу, повторювання методик розв'язання задач. Підготовка до іспиту	Індивідуальне завдання 4	5	
<i>Аудиторна робота</i>				
ЕКЗАМЕН				40

Рекомендована література

Основна

1. Міжнародні фінанси: підручник / Горбач Л. М., Плотніков О. В. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2019. – 528 с.
2. Фінанси: навч. посіб.: експрес курс / Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін.; за заг. ред. Волохової І. С. – Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. – 262 с.
3. Фінанси : навч. посіб. [Електронний ресурс] / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, О. П. Полтініна та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В. Журавльової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 330 с.
4. Фінансовий менеджмент: підручник / Г. О. Паргин Н. Є. Селюченко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки 2018. – 388 с.

Додаткова

5. Міжнародні організації : навчальний посібник / укладачі: Т. В. Андросова, О. В. Кот, В. О. Козуб; вид. 2-ге, перероб. та доп. – Х. : ХДУХТ, 2018. – 235 с.
6. Kenneth R. Szulczyk Money, Banking, and International Finance. – 291 p.

Інформаційні ресурси в Інтернет

7. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 212-III від 07.12.2000 р., із змінами, внесеними 18.09.2012 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
8. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 15661-XII від 18.09.1991 р. зі змінами від 15.04.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
9. Офіційний сайт Національного банку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
10. Офіційний сайт Державного комітету статистики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
11. Офіційний сайт Асоціації українських банків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aub.org.ua>.
12. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Міжнародні фінанси та фінансовий менеджмент» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=6860>
13. 360 Degrees of Financial Literacy. – [Electronic sources]. – Access mode : <http://www.360financialliteracy.org>.
14. Business Dictionary – [Electronic sources]. – Access mode : <http://www.businessdictionary.com/definition>.
15. Data and Statistics about the U.S. – [Electronic sources]. – Access mode : <https://www.usa.gov/statistics>.
16. Digital economy and society statistics – households and individuals – [Electronic sources]. – Access mode : https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Digital_economy_and_society_statistics_-_households_and_individuals.
17. EU Statistics – [Electronic sources]. – Access mode : <https://ec.europa.eu/eurostat/home?>
18. Portal Site of Official Statistics of Japan. – [Electronic sources]. – Access mode : <https://www.stat.go.jp/english/>
19. Financial Literacy for Everyone: Practical Money Skills – [Electronic sources]. – Access mode : <http://www.practicalmoneyskills.com>.